

7. juni 1940

«Til det norske folk.

7. juni 1940.

Kongen og Regjeringen har i dette øyeblikk sett seg nødt til å flytte sitt sete og sitt virke utenfor landets grenser.

Ved det brutale overfall som den tyske regjering uten varsel satte i verk, lyktes det for tysk hærmakt å sette seg fast i Norge og etter hvert legge den største del av landet under seg.

De allierte regjeringer som var i krig med Tyskland — den britiske, franske og polske regjering — kom høysinnet Norge til hjelp med mannskap og med våpen, og inntil nå har det vært mulig å bevare en del av landet for dets lovlige nasjonale regjering.

Men krigens harde nødvendighet har tvunget de allierte regjeringer til å samle all sin styrke til kampen på andre fronter, og de har fullt bruk for alle sine folk og alt sitt materiell på disse frontene.

Under disse vilkår er det *umulig å holde kampen oppe* (uthevet her) her i landet mot en overmakt som den tyske. Vår forsvarsstyrke, som har kjempet med mot og tapperhet i to måneder, mangler det nødvendige krigsmateriell, særlig ammunisjon og kampfly, og kan ikke lenger få det. Fortsatt kamp vil bare føre til fullstendig ødeleggelse for de landsdeler som enda er frie. For tyskerne sparer i sin krigsførsel likeså lite de fredeligste byer og bygder som de militære motstandskrefter.

Forsvarets Overkommando har derfor rådd Kongen og Regjeringen til foreløbig å oppgi kampen innenlands. Og Kongen og Regjeringen har funnet det som sin plikt å følge dette råd. De flytter derfor nå ut av landet.

Men de oppgir ikke dermed kampen for å gjenvinne Norges selvstendighet. Tvertimot — de vil holde fram med den utenfor landets grenser.

De har det faste håp at de tyske overfallsmenn snart skal bli tvunget til å gi fra seg sitt bytte, og at det norske folket, sammen med andre folk som nå lider under tysk underkuing, atter skal få sin rett og sin frihet.

Norges Konge og Norges Regjering vil i denne kampens tid være de frie talsmenn for det norske folks nasjonale krav. De vil så langt som det er gjørlig, opprettholde det norske rikes selvstendige liv, således at ingen av de rettigheter som tilkommer en fri stat, skal bli forspilt. Det vil være deres oppgave å verne om landets og folkets

politiske rettsgrunnlag, så vårt fedreland i seirens stund med myndighet kan tre fram og hevde sin nasjonale frihet.

Det norske Stortings president står sammen med Kongen og Regjeringen i denne kamp. Like ens sjefene for Norges hær og orlogsflåte.

Og til stadfesting på at Regjeringen vil være en regjering for hele det norske folk uten omsyn til gamle partigrenser, har den idag styrket seg ved utnevning av nye statsråder av ulike partier.

Vi takker alle som i denne tiden har gjort sin plikt mot fedrelandet og kjempet for dets frihet, og *vi samler oss i en mening til det norske folk om fremdeles å holde håpet og motet levende i seg* gjennom all kuing og trengsel. Vi er visse på at ingen nordmann vil svikte vår frihets sak. *Vi roper bare til dere alle: Hold ut i troskap mot vårt dyre fedreland.*

Vi som sender dette ropet til dere i den stund vi er nødt til å forlate Norges grunn, vi er bestemte på å sette alle våre krefter, vårt liv og alt vi eier inn for Norges sak. Vi tror at vi snart skal få komme tilbake til et fritt og selvstendig Norge, og vi håper vi skal kunne gjøre det med ære. Den tanken som skal bære all vår gjerning der ute, og som vi vet vi har sammen med alle dem som blir heime, den ligger i ordene:

Leve Norge! Alt for Norge!

*Håkon
Johan Nygaardsvold.»*

Etterat denne proklamasjon ble kringkastet over Tromsø radio, 9.6.1940, kom forsvarssjefen, Kommanderende General Otto Ruge: (UK. Innst. I Bilag II, s. 312).

«Dere har hørt Kongens og Regjeringens proklamasjon. Motstanden i Nord-Norge skal opphøre, til tross for at vi idag står ubeseiret her. Det er gjort for å spare denne landsdel for ytterligere ødeleggelse.

Soldater, matroser og frivillige hjelpearbeidere i nord og sør: Dere har gjort godt og trofast arbeid. Dere kan minnes med ære denne tiden. Takk alle sammen.

Norske kvinner og menn!

Det første avsnitt i vår strid for friheten er forbi, *vi går en svart tid i møte nå, i et hørtatt land.*

Men krigen fortsetter på andre fronter, — nordmenn er med i striden der. Den dag kommer da dere atter kan reise hodet. Vent på den dagen, vent med ro og tillit. Gjør ikke noe uoverlagt som kan gi erobreren påskudd til represalier.

Glem ikke den tiden da vi stod sammen med våpen i hånd, glem ikke dem som ga sitt liv i striden eller dem som falt som uskyldige offer for flyangrepene. Vi som har stått sammen i striden, har lovt hverandre at vi ikke skal gi oss før vi atter kan heise vårt frie norske flagg som frie kvinner og menn.

Dette løfte vil bli holdt, kanskje ikke av meg som må regne med heretter å være i erobrersens makt. Men de som fortsetter striden utenfor Norge, og dere som er unge, vil innfri løftet når dagen kommer.

Hold ut og hold sammen til da, slik som dere har gjort hittil. Vent og tro og husk det gamle ordet:

Vår Gud han er så fast en borg.

Otto Ruge,
Forsvarssjef.»

8. I Bilag Bd. I til UK. Innst. side 116 heter det:

«General Ruge fikk ordre til å innlede kapitulasjonsforhandlinger med tyskerne etterat troppene var demobilisert så langt det var mulig» «Avdelingene i Øst-Finnmark ble foreløbig ikke demobilisert.»

Norges minister i Stockholm, Jens Bull, har i månedsbladet «Vår Tid» for september 1947, s. 206, opplyst:

«8. juni 1940 kom den bitre stund, da legasjonen måtte overbringe den tyske legasjon general Ruges erklæring om at han hadde ordre til å innstille fiendtlighetene og ønsket å komme i forbindelse med den tyske Overkommando i Oslo. En embetsmann i det svenske utenriksdepartement påtok seg å formidle meddelelsen — vi orket ikke å gå til tyskerne.»

Telegrammet fra general Ruge finnes i Svensk Kvithok april-juni 1940, s. 302, det foreligger i tysk tekst (som oversettelse) og lyder:

Telegram fra Hærens Overkommando 8. juni 1940 til den norske legasjon i Stockholm:

«Der König und die Regierung haben das Land verlassen, und haben mir Befehl gegeben, *die Feindlichkeiten einzustellen*. Benachrichtigen Sie heute 20 Uhr die deutsche Gesandtschaft Stockholm, dass ich Befehl erhalten habe, die Feindlichkeiten einzustellen und wünsche mit dem deutschen Oberkommando in Oslo in Verbindung zu kommen, zwecks Verhandlung. Ruge.»

10. juni 1940

9. Kapitulasjonen.

Forhandlingene om kapitulasjonen finner sted i Trondheim. Her møtes *Den norske Overkommando*, representert ved daværende oberstløytnant i Generalstaben R. Roscher Nielsen og *Den tyske Overkommando*, representert ved dens generalstabssjef i Norge, oberst i Generalstaben, Buschenhagen. Den 10. juni 1940 blir så Norges militære overgivelse stadfestet, og det endelige kapitulasjonsdokument undertegnet for partene av de befullmektigede. Avtalen er utferdiget på tysk og norsk. Det skal straks bemerkes at avtalens § 1 på tysk lyder:

«Die gesamten norwegischen Streitkräfte....»
mens det i en norsk oversettelse står: «De norske stridskrefter....»
I avtalens § 9 bestemmes at den tyske tekst skal legges til grunn.
I samsvar hermed har kapitulasjonsavtalen følgende ordlyd:

«Mellem

den tyske Overkommando i Norge
— representert ved Oberst i Generalstaben,
Buschenhagen

og

den norske Overkommando
— representert ved Oberstløytnant i Generalstaben
Roscher Nielsen

er idag avsluttet følgende:

A v t a l e:

I betraktning av den tapre holdning som den norske 6. divisjon har vist, innrømmes den følgende ærefulle betingelser for å legge våpnene ned:

Pgr. 1.

Samtlige norske stridskrefter legger våpnene ned og forplikter seg til ikke å gripe til våpen igjen mot Det Tyske Rike eller dets forbundne så lenge den nå pågående krig varer.

Pgr. 2.

Den norske Overkommando utleverer straks de tyske krigsfanger som er i dens varetekt samt en liste over tyske sårede og fanger som måtte være bragt ut av landet.

Den tyske Overkommando overtar oppsynet over de tyske og allierte sårede. Sykebehandlingen overtas av ansvarlige norske institusjoner.

Pgr. 3.

Den norske Overkommando sørger for at alle våpen legges ned og avleveres sammen med alle militære transportmidler til lands og til sjøs, forråd av *ammunisjon*, materiell, brenselstoffer, smøreolje, bilringer og *sprengstoffer i ubeskadiget stand*. Forråd som ikke kan avleveres skal det gis en fullstendig fortegnelse over, likeledes over alle *fartøyer* over 100 tonn.

Den tyske Overkommando forplikter seg til å frigi de transportmidler som er nødvendig for befolkningens forsyning, og over disse skal det settes opp en fullstendig og utvetydig liste.

Pgr. 4.

Etter utleveringen av de tyske fanger samt våpen og militærutstyr, vil den tyske Overkommando tillate officerer, underofficerer og mennige som ikke er yrkesmilitære, å vende tilbake til sine hjemsteder. Yrkesmilitære har valget mellom å gi sitt æresord på ikke mer å kjempe mot Det Tyske Rike eller dets forbundne i denne krig, eller ærefullt krigsfangenskap. Officerene får beholde sine personlige våpen.

Pgr. 5.

Den norske Overkommando skal straks gi den tyske Overkommando en fullstendig *fortegnelse over alle utførte kamphindre* for eks. land- og sjøminer, sperringer, *forberedte sprengninger*, (også de som er utført av de allierte tropper) med skisse over hvor de ligger, samt en skisse over alle sambandsmidler (ledningsnett og radio osv.).

Den norske Overkommando skal stille til rådighet for den tyske Overkommando i dens område forhåndenværende fartøyer og andre redskaper som trengs til å fjerne kamphindre til lands og til sjøs som er nevnt i forrige avsnitt.

Den norske Overkommando sørger for at flyplassene Bardufos og Skånland snarest settes i brukbar stand.

Den norske Overkommando skal videre straks *avholde seg fra* å bruke de forhåndenværende sambandsmidler til å *kommunisere med utlandet*, og sørge for at det *heller ikke gjennom sivile myndigheter eller privatpersoner* finner sted noen radio- telefon- eller telegraf-korrespondanse med de stater som Det Tyske Rike er i krig med.

Grenseforbindelsen med Sverige og Finnland opprettholdes i det omfang som de økonomiske forhold krever det.

Pgr. 6.

På forlangende og mot vederlag stiller den norske Overkommando til rådighet for den tyske Overkommando *sjøtransportmidler under sjøkyndig ledelse i nødvendig omfang for militærtransporter*.

Pgr. 7.

Den demobilisering som allerede er innledet av den norske Overkommando gjøres også gjeldende for de norske tropper i Finnmark. Bestemmelsene om å legge ned våpnene og avlevere våpen og utstyr o.s.v. gjelder i samme utstrekning for dem, unntatt er to bataljoner og ett batteri ved grensen i Øst-Finnmark. Inntil grensevakten er endelig ordnet skal disse som hittil ha vakt under befaling av fylkesmannen i Finnmark, under navn av henholdsvis grensevakt-politibataljon og grensevakt-politibatteri.

Pgr. 8.

Den norske Overkommando gir de ansvarlige myndigheter ordre til å imøtekomme de krav som den tyske krigsmakt måtte stille med hensyn til los-, sjømerke- eller fyrvesnet samt med hensyn til værvarsling for å beskytte Norge og sikre skips- og luftfarten.

Pgr. 9.

Denne avtale trer i kraft øyeblikkelig. Den tyske sambandsofficer ved den norske Overkommando har fullmakt til å ordne detaljspørsmål i forbindelse med avtalen.

Avtalen er utferdiget i fem tyske og fem norske eksemplarer.

I tvilstilfelle legges den tyske tekst til grunn.

Trondheim den 10. juni 1940.

For den tyske Overkommando:

BUSCHENHAGEN (s.)

Oberst i Generalstaben.

For den norske Overkommando:

R. ROSCHER NIELSEN (s.)

Oberstløytnant i Generalstaben.

Meddelelsen om kapitulasjonen var inntatt i pressen umiddelbart etter at den var undertegnet. Avtalens tekst ble derimot ikke offentliggjort. I alle aviser stod der ledere om at krigen var slutt.